

H. V. 4

Holberg

Onatensis Fumelvis

H. V. ✓

ORATIO FUNEBRIS
IN OBITUM
AUGUSTISSIMI MONARCHÆ
FRIDERICI
QVARTI

OLIM
DANIÆ NORWEGIÆ VANDA-
LORUM GOTHORUMQVE
REGIS, &c. &c.

HABITA IN CONSISTORIO

Die XII Decembr. Anno MDCCXXX.

a

LUDOVICO HOLBERGIO.

•H A V N I Æ, ex Officina BERLINGIANA.

[1746]

Decorative border consisting of a repeating pattern of stylized floral or scrollwork motifs.

Imprimatûr

J. P. ANCHERSEN. D.

Decorative border consisting of a repeating pattern of stylized floral or scrollwork motifs.

Non minus pie quam salubriter ab antiquis institutum est, nomina Heroum publicis præconiis celebrare, dictisq; a mortalitate vindicare, quorum facta ad immortalitatem tetenderunt; nam solenni virtutum prædicatione pietatem & gratum animum in benemeritos Principes testamur, & successores simul ad virtutem acuimus. Eum in finem sermones funebres a prudentissimo Athenarum Rectore Pericle instituti fuerunt, & patuit mox instituti uti-

litas; nam, quot orationes panegyricæ, tot virtutum fomites, quot rerum præclare gestarum præconia, tot ad imitandum aculei; sed pauci in isto dicendi ardore debitum fervant temperamentum, multi etiam aut metu perculsi tacent dicenda, aut spe præmiorum inducti laudant tacenda, ipsisq; defunctorum vitiis palam altaria ponunt. Hinc laudationes istæ solennes, quæ instituti saluberrimi fuere, vitiorum fomites plerumque censentur, cum fenestram sæpius flagitiis aperiant, aut sponte currentibus calcaria addant.

Quot strages hominum, tot sunt præconia laudum,

Et truculenta facit pectora laudis amor.

Eo intuitu panegyricum sibi recitare noluit Pescenius Niger: laudare, inqviens, irrisio est, maxime Imperatores, qui timentur. At a culpæ hujus suspicione me liberabit bonitas ac virtus DIVI PRINCIPIS, cujus memoriam celebraturus in suggestum hodie ascendo. Vereor, ne in laudibus TANTI HEROIS parcus potius, quam nimius videar; Hæc me cura, hæc difficul-

cultas sola circumstat. Nam non de maximo tantum Rege, sed & de integerrimo cive, ac de indulgentissimo simul parente dicendum est. Hinc Deum ter opt. max. precor, ut digna illustri hoc auditorio, digna tanta materia, digna denique tanto Principe contingat oratio. At idem mihi accidit, quod iis, quibus acrius solem intuentibus acies oculorum hebescit, quippe in illustrem adeo, ac tanta rerum varietate interstinctum campum abstractus, oberrantibus tot rerum mirandarum splendidis imaginibus, ob nimiam lucem cæcutio, defixisque in terram oculis, miror tantum, quæ prædicare nequeo. Nam perspicue in uno FRIDERICO IV. radiant cunctæ laudatissimorum Decessorum virtutes, prudentia CHRISTIANI I. integritas JOHANNIS, clementia FRIDERICI I. pietas CHRISTIANI III. providentia FRIDERICI II. magnanimitas CHRISTIANI IV. constantia FRIDERICI III. ac fortitudo CHRISTIANI V. Tot tantarumque virtutum dignæ prædicationi non sufficit una clepsydra; circumscripta nimis sunt tempora, deest dicendi vis, obstat imprimis imbecillitas lateris. Hinc rem tantæ molis aggredientem sola excusabit obsequii necessitas: Acta e-

nim Cæſaris ſolus digne canit Lucanus, virtutum Auguſti ſolus præco eſt Virgilius, uti molem totius cœli ſoli Atlantis humeri ſuſtinent. Atamen, ne videar ſpartam ab ampliffimo Senatu Academico mihi demandatam deſerere, lubens, licet trepidus, in concionem aſcendo, paucula quædam, in iſta rerum ubertate, delibaturus, ſed, quæ imaginem tamen maximi Principis exhibebunt. Quis ignorat, in quam turbido rerum ſtatu gubernaculo fuerit admotus? quanta non opus erat conſtantia ad ſuſtinendam iſtam, qua premebamur, belli molem? qua non fortitudine ad retundendos tot hoſtiles impetus? qua non prudentia ad diſcutiendum hunc conſpirationis globum, ad vanas reddendas tricipitis fœderis minas? Obſidebamur tribus ſimul potentiffimis hoſtibus, quorum vires in terrorem regiæ hujus civitatis ſociatæ erant, adeo ut actum videretur de nomine Danico, ni FRIDERICUS IV. eo tempore contigiffet. Tanta tunc ILLE ſedulitate procellas ſedavit, turbida composuit, ac ſi ſolum conſcendere noluerit, niſi pacificus Imperator; Nam ſimul cum regno, ut ait poëta, pax iſta venit. Eluctatus hæc discrimina, ac ſtabilita

ta innumeris triumphis potiore pace, ramum prætendens olivæ, solium conscendit, ad vulnera regnorum sananda totum se convertens; Igitur, ne incauti, inermes ac imparati ab hostibus sæpius opprimerentur subditi, in ordinanda Regnorum militia tantam adhibuit curam, ut verus militiae fundator dici meruerit; aggressus mox ingenti animi fiducia clarum ac memorabile illud pietatis opus, quod sæpius, sed frustra, tentaverant Decessores, ad pileum vocando totius regni agricolas, qui sub dira servitute diu torpuerant, nolens enim Rex pius ac vere christianus servis imperare, odiosum istud discrimen sustulit inter liberos & adscriptitios glebæ. Celebrantur passim Principes, quod circa prima imperii auspicia unum vel alterum captivum ab ergastulis liberant. Solvuntur hic unico pio edicto totius regni servilia vincula. Stupent inopina libertate ipsi rustici, mille simul vocibus canitur nomen liberatoris, mille simul benedictionibus integrarura ac provinciæ exsonant. Ita primis imperii annis vocari meruit pacis adsertor, militiae fundator, ac libertatis Danicæ vindex. Singula hæc momentosa adeo sunt, ut incredibile sit, trien-

nii spatío perfici potuisse. Ad curam deinde legum ac tribunalium animum deflexit, quibus reformandis, atque ex integro condendis, totas vires, omne tempus, ab initio imperii usque ad extremum vitæ halitum, insumpsit. Hæc cura Principem justitiæ amantissimum imprimis exercuit, satis gnarum, e justitiæ administratione veram parari magnitudinem, nomen ornari, ac salutem Reipublicæ fluere, satis gnarum, Rhodum hanc esse, ubi saltare debent Principes. Omittam hic exerte partiteque exponere leges, quas tulit, tribunalia, quæ instituit, ac collegia, quæ aut restauravit, aut ex integro condidit, quocunque enim lumina flectimus, occurrit nomen fundatoris FRIDERICI IV. adeo ut Daniæ ac Norvegiæ non tam imperasse, quam utrumque Regnum condidisse videatur. Hæc ac innumera alia taceo, quæ communia habuit cum aliis bonis regnorum ac rerumpublicarum moderatoribus, immorabor tantum iis, quæ de solo FRIDERICO IV. ita dicuntur, ut eadem de plerisque dici nequeant. Inter opera ista referenda est religionis propagatio, cum anno imperii sexto, primus non solum inter Reges Daniæ, sed primus etiam

in-

inter Principes evangelicos, verbi divini præcones ad Indos mittere decreverit; nam qui noluit imperare mancipiis, noluit etiam imperare idololatriis. Notum est, qualem successum habuit pius adeo conatus, celebratur eo nomine DIVI REGIS fama per totam Germaniam, Britanniam ac Bataviam; mirantur omnes insignem REGIS pietatem, applaudunt veræ religionis adsertores, frendent Pontificii, quorum calumniis pio ac nobili hoc molimine obviam itum: desinant jam ii frigus in propaganda religione Protestantibus objicere, circumspiciant nova & insolita argumenta ad probandam religionis Romanæ veritatem, cum perierint vetera, desumpta ab ardore, quem sibi peculiarem jactant in gentilium conversione. Frigidissimus Septentrio eodem jam ardet religionis promovendæ studio; Jactet Roma sua seminaria, jactet collegia de propaganda fide Dania olim; vagina gentium, jam quoque fit vagina martyrum; monstrat & Hafnia seminaria sua, quæ nutriunt homines religionis veritatem sanguine suo apud remotissimas gentes signaturos. Plures equidem profelytos facit Roma, meliores ve-

ro Dania; nutrit illa musicos ac mathematicos, nutrit hæc theologos; mittit illa disertos oratores, hæc bonos viros; illi gentiles in partes trahunt, convertunt hi; illi arte, hi solo evangelio idololatriam profligant. Præclara adeo opera, quasi tempore tyrocinii, a DIVO FRIDERICO IV. confecta sunt, cujus si respiciam annos, juvenis adhuc est, si vero facta, senex jam dudum mihi apparet. Crederes hæc & similia non nisi in altissima & multorum annorum non interrupta pace perfici potuisse, mireris eo magis undecennale gessisse bellum, quocum nullum in septentrione, aut gravitate, aut diuturnitate, comparandum est. Dabit undecennale illud bellum largam oratoribus laudandi materiam. Spatiosum hunc campum relinquo iis, qui solam Regum magnitudinem e numero palmarum metiuntur; Gloriosum equidem hostem toties profligare, tot naves mergere, tot arces expugnare, gloriosius vero in ipso belli æstu fundationem ducentarum quadraginta scholarum, in usum pauperis juventutis, proprio moliri sumptu.

*Est nihil in Cyri , nihil est in Caesaris actis ,
 Quod facto opponam , REX FRIDERICE,
 tuo.*

*Dum numerant alii tua splendida bellica gesta,
 Dumque canunt palmas , templa scholasque
 cano.*

Id quod pie in ipso belli strepitu decrevit, feliciter paludatus adhuc, nondumque depositis armis, perfecit. Hic vero mihi magnus videtur **DIVUS REX.** Hæc sunt veri Herois opera, laurum poscentia, ac hymnis carminibusque æternum celebranda. Miror igitur bellatorem **FRI-
 DERICUM IV.** qui hostium ferociam compressit, maris dominium adseruit, ac integris provinciis regnum adauxit, præsertim, cum rem habuerit cum gente non telis magis, quam suo cœlo, suo fydere, ac longa vincendi consuetudine armata, cum bellicosissimo Rege **Carolo XII.** ad cuius solum nomen trepidare solebant gentes, quique cuncta fulminis instar sternere, ac torrentis modo obruere consueverat; Miror igitur bellatorem nostrum, miror magis bellatoris pietatem, qui hostili adhuc madidus cruore, tale ag-

gressus est pietatis opus, crederes de hoste triumphare noluisse Regem, nisi pio aliquo opere simul insigniretur triumphus. Si ad bellum istud undecennale oculos vertamus, si numerus ineventur eventuum, si ad animum revocemus clades, victorias, obsidiones, conflictus, quæ terrestres, quæ maritimos, ductos in triumphum cum ipso Duce exercitus, cæsas totius Sveciæ cum ipso Rege copias, arcium ac oppidorum expugnationes, provinciarum acquisitiones, præsentiam ubique Regis, qui rerum præclare gestarum testis, laudator, adiutor & autor erat, diceres, seposita omni alia cura, bellicis rebus tantum vacasse; si vero curam templorum, ædificiorum, scholarum, legum respicias, crederes in altissima pace regnasse; nam uno eodemque tempore in acie erat plus quam miles, in folio plus quam Rex, in sententia dicenda plus quam senator, & in templo plus quam sacerdos. Enituit aliquis in bello, sed obsolevit in pace, alium toga sed non & arma honestarunt, ille quæsitam belli gloriam pace, hic pace partam gloriam perdidit bello; sed virtutes divi Principis nullo vitiorum confinio lædebantur. Magnus equidem, qui
tot

tot simul rebus vacare valuit, major, si nunquam coactus fuisset stringere fulmineum gladium, major enim dicendus ille, sub cujus regimine justitia, pax, mercatura, artes ac studia sola florent. Sed, ut ipsi sæpe Minoes, ipsi Lycurghi, ipsi Augusti in tempora sagata incidunt, ita REGI pacis ac justitiæ amantissimo non contigit ista felicitas, ut clausum semper haberet Jani templum; Bella tamen ita gessit, ut in omni opere clementia cum fortitudine certaret, hostes vicit, ut parceret, captivos fecit, ut clementiam exerceret. Finito tandem gravissimo hoc bello, partaque firma, stabili & regnis gloriosa pace, tempus erat REGI jam seniori, ut valetudini consuleret, utque vires, tot molestiis, tot annorum solitudine fractas, reficeret, sed insita regnorum cura nondum receptui canere permisit; vidimus ex integro recalescere spiritum, labores duplicari, vigiliis ad gallicinia usque produci, licet non deessent, qui suppliciter orarent, ut viribus tandem parceret, aut partem saltem onerum in alios devolveret. At noluit vigilantissimus REX minima onerum parte levare, credidit regnum esse stantem mori, credidit, quemadmodum

faces assidua concussione ignem custodiunt, sic vires continuatione servari, intercapedine ac remissione languescere, ideoque iidem senī, qvi juveni, labores, eadem pervigilia, eadem in munere obeundo alacritas. Quæ secuta sunt opera, ærarii sc. restauratio, monetæ reformatio, mercaturæ ac artium cura, legumque salutarium multitudo, monstrant in senili corpore juvenilem ardorem. Curam habuit corporis, ad leges frugalitatis se adstrinxit, non ut vitam produceret, sed ut aptam laboribus redderet, non ut sibi, sed ut subditis viveret. Hæc erat votorum summa, hoc solo intuitu productius ævum optavit, & annuit votis Deus, nam cum annis creverunt corporis animique vires, adeo ut optima usus sit valetudine usque ad novissimum morbum, qvi **ILLI** fatalis fuit.

*Non mihi centenīs resonent si vocibus ora,
Pandere cuncta queam.*

Nam ne centesimam quidem rerum gestarum partem exposui, pauca tamen, quæ in istis temporis angustiis leviter tantum perstrinxi, ea sunt

sunt, quæ imaginem MAXIMI PRINCIPIS graphice exprimunt. Hæc & innumera alia laudabiliter egit; restat, ut dicam, quæ non minus laudabiliter passus est, cum sævæ ac funestæ, quæ in OPTIMI REGIS tempora inciderunt, clades magnæ ac invictæ constantiæ argumenta sint. Nam, sicut maris coeliqve temperiem turbines tempestatesqve commendant, ita ad augendam constantiæ & tranquillitatis regiæ gloriam tot clades catervatim irruisse videntur. Quot non in ipso imperii initio jacta circum se videbat fulmina? Hæreditatem a *Divo Parente* accepit simul cum onere gravissimi belli. Propulsandum erat bellum, obsessa regia metropolis liberanda, tres potentissimi hostes aut debellandi, aut placandi erant, anteqvam rerum potiretur. Trinis obsessa maria erant classibus, infesta reddita litora, infesta ipsa provinciarum meditullia. Haud procul a regia urbe stabat hostilis exercitus; nec minori tempestate Cimbria jactabatur, ubi belli sedes; brevi! quocunqve oculi circumferebantur, classes, exercitus, incendia, strages, ruinæ occurrebant, aut minæ fremitusq; audiebantur. Tot simul fluctibus jactatum regnum sola REGIS constantia

su-

sustinuit, confirmatis enim suorum animis, & idoneis defensionibus, necessariisque, quod in ista festinatione licuit, conquisitis, nihil recusat, quod ejus prudentiam, praesentiam vel auctoritatem desideraret, omnia pro tutela ac salute subditorum ausus, licet, in ista malorum congerie, cui primum obviam iretur, incertum esset. Trepidasset alius adire haereditatem adeo lubricam, ac tanto onere pressam, sed fidenti ac regio animo adiit, afflictis affuit, venit, vidit, vicit; nam ingruentibus undique malis cataphractum pectus opponendo, bruta & inania redduntur fulmina, hebetantur tela, belli vis frangitur, ac laetior undique fortunae vultus apparet. Ita, dum lugubri ululatu omnia exsonant, pectora gemitibus diducuntur, ac de salute reipublicae omnis spes abjicitur, nunciatur salva, ac tranquilla esse omnia, nunciatur, regnare pacificum Imperatorem. Ita placuit Divino Numini **NOVI REGIS** patientiam experiri, ut eo testatior redderetur in adversis constantia. Non minori fortitudine eluctatus est alias calamitates, quarum nullam unquam aetatem vidimus feraciorum; nam nunquam major erat **DIVUS REX**, quam in adversis, nunquam

vir-

virtutes ejus magis nitebant, quam temporibus æ-
rumnofis, nunquam vidimus fortiozem, quam
cum montes malorum irruerent. Taceo multo-
rum annorum sterilitatem, taceo diluvia, quibus
stratæ segetes & deplorata colonis vota jacuere, in
Holsatia ac Dytmarfia; taceo pestem, quæ tan-
tam in regia hac metropoli edidit hominum
stragem, ut mixta jacerent incondita vivis cor-
pora, & terra fere tumulis deesset, loquar tan-
tum de atro isto die (quanquam animus memi-
nisse horret) quo potior pars regię hujus civita-
tis, cum præcipuis templis ac tota academia, in ci-
nerem redacta fuit. Quæ enim tam tragica, tam
poetica, ac, quanquam in re vera & recenti, tam
fabulosa materia? Inter clades maxime illustres,
quæque novas in historiis epochas pariunt, nume-
rari potest incendium Hafniense. Quippe regia
hæc civitas, si quidem magnitudinem spectes,
multis aliis urbibus, si vero pondus, nulli cedit,
cum, quicquid ad decus ac robur utriusque regni
spectat, ibi tanquam in centro cernatur. Emi-
cuere tunc maxime virtutes DIVI PRINCIPIS;
cujus cum in omnia intenta adeo ac accincta
bonitas erat, ut triste aliquod seculo suo passis ad

remedium salutemque sufficeret, ut sciret; ita in universali ista calamitate maxime se conspicendam præbuit. Ibit in secula, quæ solertia in istis angustiis affluentiam annonæ curavit; quæque munificentia tam universos, quam singulos, prosequutus est, quæque alacritate casibus intercessit, ac fortunæ occursum, adeo ut id malum videretur ævo nostro contigisse, ut eo spatiosior campus daretur pietati ac constantiæ FRIDERICI IV. Consumpta sunt tristissimo hoc incendio templa D. Virginis, S. Petri, Sanctorum Hospitum, Trinitatis, cum publica academix Bibliotheca, turris astronomica cum globo ac instrumentis magni Tychonis, curia senatorum, nosocomia, tota Academia, cum ædibus publicis Professorum, Communitas regia, centum pauperum studiosorum altrix, quatuor splendida Collegia, sc. Regium, Walkendorffianum, Mediceum ac Elersianum, & innumera alia, quæ dicere non attinet, in tanta notitia, in universali ista Academix calamitate, sola hæc domus, solum hoc Professorum senaculum, inter tot jacentium ac contiguum ædificiorum strages, ab injuria ignis intactum est, ne deesset forsitan locus. ubi parentalia optimi

Re-

Regis celebrarentur: nam quæ nova circum renasci cernimus Musarum domicilia, DIVI PRINCIPIS beneficio e cineribus incensæ universitatis exsurgunt.

Hæc a me prolata sunt, non ut conspectum rerum a DIVO PRINCIPE gestarum exhiberem, sed potius ut monstrarem, quæ sit molis digne de TANTO REGE loqui, ut monstrarem triginta annorum concatenata prodigia facundiam haud vulgarem poscere. Suggestum enim conscendi, non ut laudarem, sed ut voluntatem laudandi testarer; non ut acta enarrarem, sed ut mirarer, quæ enarrare nequirem, utque attonitus faterer, oceanum esse, quem scapha transmittere est temerarium; nam aut minor debuit esse Heros, aut major Herois laudator. Igitur orationi vix inceptæ colophonem impono, ac a limine, quod vix intravi, pedem retraho; excusabit ingenii tenuitas, excusabit rerum dicendarum moles; sed, antequam e cathedra descendendo, rudi conabor penicillo imaginem PRINCIPIS exprimere, cum acta enarrare nequeam. Erat REX pietate in Deum, justitia animique magnitudine, moderatione, fide, armorum gloria, labore, constantia ac integritate nulli Principum se-

cundus. Statura erat mediocri, sed in corpore exiguo ingens erat animi vis, in angusto pectore generosus spiritus, seria, joca, majestas, popularitas per vices animum partiebantur: Nam, cum de rebus publicis ageretur, gravior Curio Fabricioque, frontem majestate nitentem præ se tulit; rursus in quotidiana vita exporrectæ erat frontis, facetus, hilaris, festivus. Gravitas tamen sine tristitia erat, & popularitas sine humilitate. Nam in ipsis frontis nubibus serenitas, in ipsis risibus majestas semper enituit. Paucis sane ista majestatis ac hilaritatis contigit concordia, paucis utriusque oppositæ quasi virtutis tantus concentus, cum nihil severitati ejus hilaritate, nihil gravitati simplicitate, nihil majestati humanitate detraheretur. Tota DIVI REGIS vita erat perpetua occupatio; finis alterius laboris gradus erat futuri. Quis enim ex illis, quorum vita vel occupatissima dicitur, collatus BEATO PRINCIPI, non quasi somno ac inertia deditus erubescat. Duros igitur & assiduos pertulit labores, dum vires anni que finerent, nec remissio rem egit vitam, cum anni refragarentur. Hinc non defuere, qui perpetuum istum studiorum ardorem in sene præsentem sexagenario reprehendere non du-

dubitarunt, & forsitan non sine causa, existimantes sc. viribus consulere eum debere, ac partem onerum in subditos derivare; nam, cum insomnes ipse noctes egerit, cumque perpetua sibi indixerit pervigilia, nil præter otia nobis relictum fuit; miror indefessos istos & prope Herculeos labores, & licet concederem reprehendi posse, laudo etiam, ob piam Regis intentionem. Nam nihil alienis oculis intueri voluit, nullius rei dici voluit autor, nisi cujus revera esset; hinc summus & solus ipse rerum architectus subditis tanquam instrumentis fabrilibus usus, quicquid jubet, ipse meditatur; quicquid ædificat, ipse disponit; quicquid nomen FRIDERICI IV. præ se fert, foetus genuinus FRIDERICI IV. censendus est. Ut breviter præcidam, immensum ac nunquam intermissum laborum ardorem testantur negotia REGIS, otia nostra. Sed (quod maxime mirandum est) in continuo isto negotiorum æstu, tanquam otiosus, omnibus sese obvium præbuit, omniumque querelis aditus semper patuit. Felices subditos, quorum fides & industria, non per internuntios & interpretes, sed ab ipso REGE, non auribus modo, sed & oculis probantur. Miror istam in audiendis omnium

subditorum querelis patientiam, miror, quod au-
 diverit, miror vero magis, quod tot negotiis dis-
 tentus audire potuerit. Hærebat lateri ejus, quis-
 quis accessit, finemque sermoni suus cuique pu-
 dor, non morositas REGIS, fecit; nullius enim
 prolixo sermone, nullius ne garrulitate quidem, aut
 molestis nugis expugnari ista patientia potuit, nisi
 quod, ultimis imperii annis, perpetuam istam irru-
 entium licentiam ad statas horas restrinxerit. Cun-
 ctis sic omnium querelis patuit, solis adulationi-
 bus obstructus fuit aditus. Si justitiam respiciamus,
 tanta erat in REGE æqvritatis observantia,
 quanta vix expectari potest ab æquali. Nam in
 litibus regiis non minor erat suffragiorum libertas,
 quam in privatis. Hinc causa toties cecidisse vi-
 dimus REGEM, quoties pluralitati suffragiorum
 placuit, ut caderet. Miror insignem istam juris
 observantiam in PRINCIPE, cujus nutu terræ
 mariaque regebantur; miror judicium constantem
 in jure dicundo libertatem; gratulor REGI, quo-
 ties victus foro discessit, & gratulor foro, quo-
 ties victum abire patiebatur, quamvis in ista fori liber-
 tate non tam judicium candor, quam justitia RE-
 GIS enituerit; nam mulctabant illi, non tam quod
 le-

leges jubebant, quam quod sciebant, contra leges absolvi noluisse **PRINCIPEM**; ideoque non tam laudandi sunt iudices ob libertatem judicandi, quam laudandus est **PRINCEPS** ob libertatis indulgentiam. Nam, quoties lite cecidit, toties de se ipso triumphavit, victus scilicet non ab actoribus, sed a se ipso: Igitur, quot improperi conflictus, tot triumphi, quot damna, tot æternum duratura gloriæ monumenta. Magnus est Syracusarum legislator, qui legem proprio sanguine firmavit, major **DANORUM** ac **NORVEGORUM REX**, qui cum legum esset principium ac finis, legibus constanter obtemperavit. Clario-
ra eqvidem illa sunt, hæc vero majora; nam quid majus de Monarcha nullis legibus circumscripto dici potest, quam quod toties adversariis succubuerit, præsertim cum non pauca, quas contra subditos perdidit, lites adhuc dubii juris censeantur. Quanta in Deum erat pietas, monstrant templa, nosocomia, eleemosynæ, religionis tam conservandæ quam propagandæ cura & Numinis assiduus cultus. Et licet, quod maxime mire-
ris, nemini Principum esset pietate secundus, attamen ob levissima errata se admoneri publice pas-

sus est, Theodosium enim semper imitatus est, licet non omnes Ambrosii essent, qui Ambrosii libertate usi sunt. Hæc est vera pietas, quæ non activa tantum sed & passiva est, quæ sancti evadimus, antequam nobis ipsis videmur, quæ merita acquirimus, quæ soli nos ignoramus. Hinc, cum multi in pietate REGEM exscribere conati sunt, pauci pietatem REGIS adepti sunt; nam, licet omnium esset optimus, omnium tamen monita patienter tulit, & cum sanctus esset, sanctus videri noluit. Idem de aliis DIVI PRINCIPIS virtutibus dicendum est, multæ perpetuos vibrabant radios, plures nubibus tanquam obvolutæ, non nisi penitus rimantibus occurrebant; ita non tam visus est, quam revera fuit, sanctus, non tam visus est, quam fuit, humilis, non tam visus est, quam revera fuit, strenuus bellator. Prodigus equidem animæ non erat, nec absque necessitate mortem properans, nulla tamen discrimina, quoties opus erat Imperatoris præsentia, recusavit. Nec timuit bella, nec provocavit: testantur utrumque prælia, quibus interfuit, & pax, quam in ipso victoriarum cursu petentibus dedit. Sed arma virum-
 que

que canant ii, qui virtutes heroicis lacertorum robore, ac numero laurearum metiuntur, fat mihi erit, conspectum dedisse virtutum, quæ ad imitationem proponendæ sunt. Igitur, more laudatorum, non comparo **DIVUM NOSTRUM PRINCIPEM** cum Hercule, qui flagellum gentium suo tempore fuit, nec cum Alexandro, qui flere solebat, nil sibi vincendum patris virtute relinqui; comparo cum Salomone, pietate, justitia ac solis pacis artibus claro, & ad cujus exemplar expressam video **OPTIMI REGIS** vitam; nam, licet Salomonis pacifica tempora non nactus sit, Salomonis tamen pacificos mores imitatus est. Bella enim, quacunque felicitate gerantur, calamitosa sunt; Hinc inter ærumnas, quarum, ætate **FRIDERICI IV**, tantus erat proventus, numero & hanc bellandi necessitatem. Attamen fortitudo Regis non suis defraudanda est laudibus; sed laudetur cumulatus ab iis, qui sola Martis certamina Principes ornare judicant. Suppeditabunt mihi largissimam laudandi materiam justitia, pietas, prudentia, labor, constantia, fides & innumeræ aliæ virtutes, quæ, positæ tanquam ex ordine, gemmæ vitam **PRINCIPIS** ornarunt. Dabit im-

pri-

primis foecundam laudandi materiam, insignis illa animi moderatio, ac rara illa clementia, qua omnes omnium ætatum Principes superasse mihi videtur, & ob quam deliciae Arctoi orbis vocari meruit. Nam quæcunqve judicis sententia ad tribunal REGIS relata fuit, mitior semper ac moderatior rediit. Lentus erat ad iram, & si cui forte irasceretur, ab oculis tantum removeri passus est, absqve minima, aut honoris, aut bonorum diminutione. Loquebamur tanquam in libera civitate: Lusimus, jocati sumus, facetiisque invicem certavimus absqve metu, cum ob libertatem lingvæ, & dicta incautius prolata nemini succensuerit: & si forte succenseret, ira tamen sine verberare confidebat.

In judicium a subditis vocatus, cum actoribus ad præstitutam diem comparuit, suffragiis victus judicibus nunquam succensuit, publiceque a censoribus sacris admonitus, SIBI IPSI, non oratoribus, iratus, medelam erratorum promisit. Ut ut animata eras regia aula, ut ut indoles erat regii ministerii, semper eadem erat regia clementia. Docet rerum magistra experientia, mores sæpe
cum

cum annis mutari, monstrat, morosam & tetricam senectutem infirmitatibus sæpe succumbere, quibus ætas virilis mascule obluetata est; hinc sub Principe seniore, si malis obsidetur consiliariis, veremur omnia, imaginamur omnia, cum canities mores simul cum membris ac artubus reddat titubantes. Sed clementia DIVO NOSTRO REGI adeo erat naturalis, senioque ejus tenaciter adeo adhæsit, ut certi essemus, nulla arte, nullis machinis posse expugnari. Hinc celebre istud effatum, quod in ore ac sermone omnium versabatur: *Quicquid moliantur, cudant, struant homines, nunquam a clementiæ semita deflectet FRIDERICUS QUARTUS.*

Quanta in ærarii administratione usus est providentia, quanta arte, exinde patet, quod simul cum belli undecennalis confectione, cessaverint tributa, levata fuerint onera, quæ circa pacis initia, cum vulnera nondum cicatrice sunt obducta, duplicari solent. Visus hinc in alta pace regnasse, cum tamen defunctus esset bello, quo nullum diuturnius ac sumptuosius unquam sustinuit septentrio noster. Reddita regnis gloriosa pace, in

eo totus erat, ut debita solveret, nomina expungeret, oppignoratas provincias redimeret; paucisque annis cum summa omnium admiratione tantæ molis opus, quod integram ætatem poscit, non modo feliciter expedivit, sed haud contemnendum quoque ærarium moriens reliquit. Hæc omnia eo majorem movent admirationem, eo majori digna sunt encomio, cum interea temporis solitis sumptibus nihil fuerit detractum, aulaque regia nunquam fuerit nitidior. Hæc sunt vera oeconomicae prudentiæ specimina: verus is dicendus est ærarii Rector, qui nitorem & providentiam, munificentiam & frugalitatem, res alibi infociabiles, constanter miscet: Nam mysterium istud est; solis illis perspectum, qui in arte regnandi excellent, qui in studio oeconomico maturuerunt, & qui peritiam & experientiam FRIDERICI IV. attigerunt. Fundamenta ille posuit præsentis regni ærario, quod inter opera DIVI PRINCIPIS maxime est monstrabile. Monumentum est æternum duraturum, & opus est summi artificis, quod omnes ærariorum moderatores exscribere debent. Laudanda etiam in DIVO PRINCIPE est summa sobrietas, præsertim cum in ætatem

in-

inciderit, ubi nobile habitum fuit diurnare ac pernoctare in poculis, crudumque ab altera cœna pavonem recta in alterum convivium portare. Sobrius IPSE REX sobrietatem & aliis imperavit, idque non tam legibus sumptuariis, quam proprio exemplo, nam vita Principis censura est; ad hanc dirigimur, ad hanc convertimur, nec tam imperio opus est quam exemplo. Ad REGIS exemplum totam subito componi vidimus regiam aulam, hanc imitata est civitas, & civitatem sequebantur provinciæ, adeo ut, stupenda veluti metamorphosi ebrietas transformata passim fuerit in sobrietatem, gula in temperantiam, & luxus in continentiam. Gloriosum est vitia legibus cohibere, gloriosius exemplis, non metu; gloriosum venienti occurrere malo, gloriosius inveteratum radicitus tollere, cum ægrius depellatur diuturna lippitudo, quam repentinus oculorum tumor. His igitur ex causis, licet plenus annis obierit, necesse est tanquam immaturam mortem defleamus, si fas tamen est, aut flere, aut mortem vocare, qua TANTI REGIS mortalitas magis, quam vita amissa est. Vivit enim, vivet semper, atque etiam latius in memoria hominum ac sermone versabitur, postquam ab oculis recessit. At, quamvis IPSE vivit, nobis tamen mortuus est, nobis evanuit, tristissimo, hoc abitu nos orbos, regna vidua destituit. Quis agitur in tanta jactura, nisi ingratus, nisi ferreus sit, lacrymis temperare, aut mærore vacare potest? siccis cui oculis ossa TANTI PRINCIPIS aspicere fas est? Pertundite igitur pectora, o cives! vestes lacerate, ingeminate suspiria, ac veris mecum lacry-

mis plorate DIVI HEROIS obitum. At quorsum dolore
 abripior, quid de orbitate aut viduitate loquor, quis mor-
 tuum subditis dicit, cui TANTUS SUCCESSOR surro-
 gatur, qui spes nostras extinctas refovebit, ac languentibus
 novum spiritum dabit? justis igitur OPTIMO REGI per-
 solutis, removete cupressos, adducite lauros, finem impo-
 nite planctibus, exporrigitte frontes, ac arrigite vultus;
 nam e cinere DEFUNCTI REGIS exsurgere videmus
 NOVUM PHOENICEM, qui afflictos solabitur, ac fomen-
 ta vulneribus admovebit. Ante TUUM igitur Augustum
 pulvinar, ad TUÆ MAJESTATIS pedes, quod reliquum
 est orationis, subjectissima veneratione cernuus depono.
 Salve igitur, AUGUSTISSIME MONARCHA! CHRI-
 STIANE SEXTE! TUUM jam regium caput hæc ja-
 cens corona, Tuas regias manus hoc sceptrum, hic gla-
 dius, hoc aureum pomum postulat. In TE unum nunc
 ora, in TE, tanquam solem orientem, omnium oculi con-
 versi sunt; a TE novam vitam, novam agilitatem, no-
 vum motum ac spiritum exspectamus; fac ut nomine
 tantum, non re, amississe FRIDERICUM IV. videamur.
 Regna, quæ ILLE, felicitate, exerce, quæ ILLE, clemen-
 tiam, dilige subditos, quo ILLE, amore, & habebis,
 quos ILLE, filios, experieris, quæ ILLE, pietatem,
 & imperabis, quibus ILLE, subditis. Nam uti soli
Augustissimi Decessores TUI tales meruere subditos, ita soli
 Dani ac Norvegi tales merentur REGES. Ostentent al-
 iæ gentes ingenia, ostentent fortitudinem & innumeras al-
 ias virtutes. Dubiam forsitan palmam in plerisque no-
 bis

bis facient, fatebuntur tamen vel invitæ, pietatem in Principes esse notam characteristicam Danorum ac Norwegorum, fatebuntur eos esse, qui Reges suos non solum venerantur, sed & ardentissime amant, eos esse, inter quos, non tam claustris & munimentis, quam amoris excubiis, defenduntur Principes. Igitur taliter in Reges animatos subditos gratiose amplectere, ac ulnis clementiæ fove. Fer opem afflictis, ac miserere incensæ regiæ urbis. Cernis, **AUGUSTISSIME REX!** in quæ te tempora reservavit Divina Providentia, segetem vides, ubi nuper Troja fuit, cineres, ubi nuper splendida tecta, mendicitatem, ubi nuper opulentia! Potior pars urbis tristi adhuc mersa jacet favilla, tecta que, quæ sparsim surgunt, non minus plorant, quam rudera; cum nihil præter nudos & famelicos Dominos contineant. Aspice, quam largatibi detur bene faciendi materia; reputa, quot statuæ tibi ponendæ sunt, quantum thuris cremandum, quantum celebraberis, quot benedictionibus cumulaberis, si ab interitu nos vindices, si afflictis auxiliatricem dextram porrigas. Opem te poscimus omnes, poscunt, qui sub tectis, poscunt etiam, qui sub dio habitant, illi, quod in ædificando vires attritæ sunt, hi, quod ædificare nequeunt. Dedisti nobis hæctenus, circa prima Imperii TUI auspicia, insignia pietatis TUÆ specimina. Nam quot leges dedisti, tot paternæ affectionis argumenta, quot regia edicta prodire, tot beneficia, fonte quot verba, tot solatia. Fac ut a te, tanquam a largissimo deriventur in nos clementiæ rivi, qui ver purpureum ac redolentia post tot annorum calamitates gramina proferant.

rant. Singulorum recensionem nec temporis angustia, nec vires oratoris, nec modestia REGIS patiuntur; sufficit mentio unici edicti, quod maximum pietatis specimen exhibet. Regium est conscribere milites, paternum est exauctorare, prudenter agricolas armavit DIVUS PARENS, pie TU exarmasti, in tempora sagata ILLE incidebat, cum opus esset milite, in tempora togata TU incidis, cum opus sit aratoribus. Hinc PARENTIS sollicitudinem laudamus, FILII pietatem miramur. Armorum ILLE, TU togarum ostentatione, hostilem terrorem compefcis; habuit ILLE milites, quot opus erat, TIBI non deerunt, cum opus erit; nam quo magis hoc TIBI beneficio obstricti sunt Agricolaë, eo alacrius castra TUA, cum postulat necessitas debent sequi. Quid non expectandum a Principe, qui ad solium lente, ad beneficia cursim tendit, qui imperare recusat, antequam subditos sibi devinxerit, qui diadema averfatur, antequam splendida amoris gemma sit decoratum? Perge igitur, AUGUSTISSIME REX, benefacere, & pergemus nos benedicere, perge vulnera sanare, lapsisque succurrere rebus, & perpetuo tibi thure fumabunt altaria, experieris amorem subditorum, cum ulaberis benedictione divina, & semper honos, nomenque tuum, laudesque manebunt.

